

נושא העבודה- הגנת הסביבה(אקולוגיה)

העבודה מוגשת בחסות העמותה של

נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית

אני בחרתי בנושא זה עקב חוסר התעניינות הפרט בסביבה שבה הם חיים, האדם הוא בעצמו משפיע על סביבתו, מתערב ומשנה אותה ובכך מפר בצורה בוטה את האיזון הטבעי הנחוץ להמשך קיומו בה.

אני רואה בעצמי את רוב בני האדם מזלזלים והורסים את הסביבה שבה הם חיים ומפה בחרתי להגן על הסביבה שהיא האזור שמקיף אותנו וללא ספק גם מספק לנו רמת חיים נאותה, אז מבלי יותר מידי ספקות אנו מגיעים לנקודת הנחה אחת שאם לא נשמור על הסביבה שלנו זה יפגע בנו באותה מידה וזאת הסיבה העיקרית שבחרתי בנושא זה על מנת להכניס מודעות לכל הסובבים לשמור על הסביבה כי אנחנו אלו שאחראים על כך ולא אף אחד אחר, קל מאוד להרוס את הסביבה אבל קשה להחזיר אותה לקדמותה.

ישנם המון פגיעות מעבר לסביבה עצמה כמו המים שמגיעים לשתיה שלנו או הבעלי חיים שמשדרים חיים בסביבה והצבע הירוק שמשדר לנו אור ואנחנו עם טיפה בלי חשיבה מזהמים אותה ופוגעים בה ולאט לאט עם פגיעה ועוד פגיעה היא נהרסת תמידית ואולי אפילו לא ניתן להחזיר אותה לקדמותה, לכן העבודה שלי רוצה להבהיר שאם כל אדם יתייחס אל עצמו כגוף נפרד ולא לאחר ולתקן בעצמו ואפילו למנוע פגיעה בסביבה, בכך זה יועיל ויתרום לסביבה להיות פורחת וטהורה שכל אדם יהנה להביט בה ולהשתמש בה בכל דבר הנקרא סביבה כי בסופו של דבר אנחנו אחראים עליה ואנחנו צריכים לשנות את הרע לטוב.

תוכן עניינים-

1.....	שער העבודה.....
2.....	הקדמה אישית.....
3.....	תוכן עניינים.....
4.....	מבוא.....
5.....	גישת המשפט העברי.....
12.....	גישת המשפט הישראלי.....
18.....	השוואה בין גישת המשפט העברי לבין הישראלי.....
19.....	ביבליוגרפיה.....

מבוא

הנושא שעליו נדון הוא הגנת הסביבה (אקולוגיה) כפי שהיום ידוע לנו שרבים שלא שומרים עליו ואפילו פוגעים בו אם זה פגיעה הטבע או במקורות מים או בבעלי חיים ובכל פרט של פגיעה הכי קטן שמצטבר לפגיעה עצומה מכל אדם, לכן בחרתי בנושא זה על מנת להגביר את המודעות לסביבה ולמנוע פגיעה בה .

המטרה העיקרית היא להביא לצמצום הרס הסביבה שבה אנו חיים כי כאשר אנו פוגעים בה אנו פוגעים בעצמנו כיוון שאנו חיים ומתנהלים בסביבה ואם אנחנו לא נשמור עליה אף אחד אחר לא יעשה את זה עבורנו, על מנת לשמור על הסביבה דרוש טיפול משולב הכרוך במניעת פגיעה בסביבה ותיקון פגיעות שכבר נעשו בעבר, לשם כך נדרשת מדניות ברמה העולמית, ארצית שתיזום למען צמצום הפגיעה בסביבה ובשם כך אנו נדון בהמשך העבודה.

בעבודה נדון על הגנת הסביבה (אקולוגיה) ב2 גישות-גישת המשפט העברי שמדברת על התורה והמקראות הקדומות שמדברות כיצד יש לתפוס את הנושא באותה גישה, הגישה הנוספת היא גישת המשפט הישראלי שמדבר על החוקים שנחקקו שעל פיהם יש לנקוט ולא להפר אותם בנושא המסוים שעליו נדבר וגם את גזירות הדין המוטלות על אדם שמפר את אותו החוק .

גישת המשפט העברי-

יש הטוענים כי אין צורך לעסוק בתחום איכות הסביבה במשפט העברי, כי היהדות היא ירוקה מטבעה, בריאת העולם נמשלה לפרוזדור בין העולם הזה לעולם הבא ומצווה לשמור עליו. ניתן לראות שבפסוק "לא תעמוד על דם רעך" היא מחויבות של האדם שלא לאפשר לאחרים להזיק למין האנושי, לאדם יש חובת השתדלות וחובות אחרות המוטלות עליו-

"ואהבת לרעך כמוך"

"ועשית הישר והטוב "

ורפא ירפא

נזיקין

דיני ההרחקה

שבת

במיטה

בל תשחית

צער בעלי חיים

מצוות שילוח הקן

לוח השנה העברי- חיבור לטבע

במעשה הבריאה נתן אלוהים לאדם את הציווי לרדות בעולם החי ובמעשה הבריאה, הרמב"ן מפרש את המילה "וכבשוה" כציווי למשול בכל מעשי הבריאה .

כפי שפירטנו יש לאדם חובה שמוטלת עלי הנקראת בל תשחית אשר בספר דברים ישנה אזהרה לחיילים לבל ישחיתו את עץ השדה בזמן שהם צרים על עיר, כי האדם עץ השדה, האיסור של הרמב"ן הוא שאין לכרות עצים דרך השחתה שלא לצורכי מלחמה .

הרמב"ם מחיל את עיקרון 'בל תשחית' על השאלה מה מותר להניח בקבר המת. הוא קובע שמוטב לתת בגדים לעניים מלהשליכם לרימה ולתולעה, "וכל המרבה כלים על המת עובר בלא תשחית". 19 בימי הביניים דן בעל ספר החינוך באיסור 'בל תשחית': "שורש המצווה ידוע שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר .

ההשחתה אסורה גם באמצעים עקיפים, התורה אוסרת השחתה בגרזן ונשאל כיצד ניתן ללמוד שאסור להשחיתו באמת המים כלומר על ידי הפסקת הספקת המים לעץ ומפרש כי אין להשחית בשום אמצעי. גם הרמב"ם פסק הלכה ברוח זו.

בין האדם לסביבה-

דוגמא לקשר בין האדם לסביבה הוא הקשר בין מעשיו לבין ירידת גשמים, בלימדוי איכות

הסביבה אין מכירים בקשר זה בצורה ישירה, אך היהדות אומרת כי צדקה מורידה גשם גישת היהדות היא בניגוד בניגוד לזכויות האדם, התמקדות בחובות האדם כלפי אחרים וכלפי הסביבה. הסיפור הבריאה הראשון אומר לרדות בחיות ובסביבה ולכבוש אותה אך הסיפור השני אומר "לעבדה ולשמרה".

היהדות מכירה באדם כיצור ייחודי לא רק בגלל יכולתו ההשכלית כי אם בעיקר בשל הרצון החופשי שיש לו .

הגנת הסביבה בהלכה היהודית-

הציווי הראשון שהצטווה האדם הראשון בהיותו בגן העדן היה "לעבדה ולשמרה" ציווי זה מדגיש לנו את השמירה על הסביבה, לאדם ניתנת האפשרות ואף החובה, לעבד את העולם שבו הוא חי לפתחו ולשכללו ואולם בעשותו כן הוא עלול להשחית את הבריאה, ועל כן לא רק "לעבדה" אלא גם "לשמרה" ,

כריתת עצים והשחתה-

התורה אוסרת גם בעת מלחמה על הצבא לכרות את עצי הפרי בסביבה שבה נלחמים על מנת ליצור מחסומים .

ריח רע וזיהום אוויר- המשנה קובעת ש "מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר 50 אמה" משום חשש שבני העיר יסבלו מהריח הרע המתפרץ מהם. החובה להימנע מהפצת ריחות שאינם נעימים אינה מוטלת רק על רשיות המידה אלא על כל אדם אשר הוא.

רעש-

ההלכה מקנה את הזכות להתנגד לפתיחת חנות בסביבת המגורים שלהם משום שהשכנים יכולים לטעון "אין אנו יכולין לישון מקול הנכסים והיוצאין".

זיהום מקורות מים-

נאמר בתוספתא ש"העושה מערות לרבים מרחץ בהן פניו ידיו ורגליו.היו ידיו ורגליו מלוכלכות בטיט או בצואה-אסור ובבור או בשיח בין כך אסור" בכך זה מתיר לאדם ררחוץ במקומות רחצה המיועדים לרבים אך אוסרת על מי שידי או רגליו מלוכלכות להתרחץ במקומות אלו, משום שבכך הוא מזהם את המים, בנוסף התוספתא מתירה לאדם הנכנס לבית המרחץ לחפוף ראשו בסבון או במי רגלים כפי שהיה נהוג באותה תקופה וזיהום זה מותר משום שיש על כך הסכמה חברתית מעת שנכנס עם ישראל לארץ שלא יקפידו על זיהום מעין זה.

ניקיון-

בתורה יש ציווי מיוחד עבור אנשי הצבא "ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ ויתר תהיה לך על אזנך והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך" למרות הקושי הרב לשמור על התנאים הנאותים במחנה הצבאי היה את החובה לעשות את הצרכים במקומות המותרים לכך .

הגנת הצמח-

במשנה מפורש שאסור לגדל בארץ ישראל בהמה דקה "משום ישוב ארץ ישראל כי בהמה דקה מבעיר את השדות", בתקופת התלמוד הורחבה תקנה זו לבלב.

תכנון ובניה-

המשנה קובעת ש" מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה" באומרא נימק הלכה זו "משום נוי העיר".

מחזור-

חייב למחזר כדי לשמור על איכות הסביבה במקורות המשפט העברי, למשל נקבע ששירי הדם שבמקדש "נמכרו לגננים לזבל" ואינם מושלכים לאשפה אלא "מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין ולא היתה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה".

אפשר למצוא במדרש את הזיקה לשמירה על איכות הסביבה - שנאמר "וכל מה שבראתי

בשבילך בראתי" ותפקידך הוא לא להחריב את הסביבה שנתנו לך ולשמור עלייה כי אם יוצר מצב שתקלקל את הסביבה לא יהיה מי שיתקן אותה אחריך.

בגישת המשפט העברי ישנם שלושה מודלים בין יחס האדם לסביבתו- האדם הוא חלק מהעולם החי, האדם הוא חלק מהטבע, האדם הוא יצור העומד מעל הטבע.

המודל הראשון שולל את העליונות של האדם עליו, המודל השני אומר שהאדם הוא רק אחד מהמרכיבים האלה ואולי המזיק ביותר עקב ראייתו בעצמו כל יכול, המודל השלישי היא נחלת המסורת היהודית ולאחריה של החברה המודרנית הליברלית-הומוניסטית.

היהדות אמנם לא עוסקת בזכויות בעלי החיים, אך חוקיה דנים בהרחבה ברווחת בעלי החיים. עלינו להיאבק בנחישות נגד הניסיונות לאסור שחיטה כשרה, ובאותה מידה לבדוק את הלגיטימיות המוסרית של החוות התעשייתיות. אם חוקי השחיטה הכשרה נקבעו מתוך חמלה לבעלי החיים, כפי שקובעים הרמב"ם ופוסקים נוספים, האם אין הדבר עשוי להתייחס גם לתרנגולות הגדלות בלולים תעשייתיים? האם אין הדבר מספק לרבנים תשובה ברורה באשר לסחר הבלתי רצוי בפרוות באקלים ממוזג כשלנו, כיום? כשהידע על האכזריות הכרוכה בכך הוא נחלת הכלל

הכללים הבסיסיים של איכות הסביבה הם חוקי התורה. בתהלים נאמר: "לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה" (פרק כ"ד, 1 לפי המדרש, "כשנכרת עץ פרי, יוצא קול זעקה מקצה הארץ עד קצה, אך אינו נשמע" (פרקי דרבי אלעזר, ל"ד), המשפט אמור לעורר בנו הבנה שלהפחית בשימוש הנייר כי זה פוגע בסביבה.

ניתן להוסיף שקיימים שלושה מודלים יש בעניין היחס בין האדם לבין סביבתו: האדם הוא חלק מעולם החי; האדם הוא חלק מן הטבע, האדם הוא יצור העומד מעל הטבע.

נקדים ונאמר ששני המודלים הראשונים עומדים ביסוד גישותיהן של התנועות האקולוגיות בימינו, האחת מכירה בערכו העצמי של עולם החי, ושוללת את עליונותו של האדם עליו; והשנייה תובעת להכיר בערכיות הטבע כולו, על כל מרכיביו, כשהאדם הוא רק אחד מן המרכיבים האלה (ואולי המזיק ביותר, משום יוהרתו, וראייתו את עצמו כול-יכול ובעל הזכויות הבלעדי בעולם). המודל השלישי הוא נחלת המוסרת היהודית, במובן זה, המודרנית, שנגדירה להלן, יונקת משורשים יהודיים.

האדם חלק מעולם החי

גישה זו שוללת את האפשרות שהאדם עליון על עולם החי. אמנם האדם הוא יצור תבוני, אולם תבונה זו אינה הבסיס לערכו המוסרי, שהרי יש בני אדם שאין בהם תבונה, כגון תינוקות או מפגרים. הנוקטים גישה זו, טוענים שהחלק המוסרי הוא החלק שמסב את מרב האושר וההנאה למרבית היצורים היודעים הנאה וסבל. מאחר שגם החיות הן יצורים היודעים הנאה וסבל, הן חייבות לזכות ליחס של כבוד מצד האדם. ברוח התפישה הזאת, התפרסמה בצרפת בשנת 1987 ההצהרה האוניברסאלית של "זכויות החיה", המלמדת בין השאר שכל החיות נולדות שוות, ומאשימה את האדם שהוא עוסק בהשמדת חיות עקב שפוגע בסביבה שלו שהם בעלי החיים וצריך לשמור עליהם ולתת להם את הכבוד כי הם שווים ערך כמו בני אדם.

האדם חלק מן הטבע

גישה זו מגדירה את עצמה כאקולוגיה עמוקה, ולפיה אין לדבר על איכות הסביבה השוללת מן הטבע ערך עצמי, ודואגת לטבע רק אם הוא משרת את האדם. לדעתם, האדם נוטל לעצמו את הזכות לעשות בעולם כאילו הוא השולט שיכול הכל, וכאן קיימת הסכנה. הדרך היחידה למנוע את הסכנה הזאת של האדם היא להכיר בערכה העצמי של הארץ מאידיאולוגיה זו, אפשר למנות את העקרונות הבאים: לבני אנוש אין זכות לפגוע בטבע אלא לצורך סיפוק צרכיהם החיוניים; שימורם של החיים הלא-אנושיים - החיות, היערות, הנהרות - דורש מן האדם לצמצם את הילודה של המין האנושי. אחרים מרחיקים לכת עוד יותר, וטוענים שחובה מוסרית מוטלת על האנושות לצמצם את אוכלוסיית בני האדם בתשעים אחוז בה במידה שהטבע מעניק מן השפע שלו לאדם, חייב האדם לגמול לו טובה; יש להכיר בטבע כנושא זכויות.

האדם יצור שמעל הטבע

כנגד הגישות שהוצגו עד כה, עומדת המסורת היהודית, המכירה באדם כיצור ייחודי לא רק משום שהוא יצור שכלי, אלא בעיקר בשל היותו יצור בעל חופש בחירה, שאינו כפוף לאינסטינקטים הטבעיים שלו, אלא מסוגל להתעלות מעליהם. יכולת זו היא המעניקה לאדם את כבודו ואת מעמדו.

אף שאין במקורות המשפט העברי קודקס מסודר של הלכות איכות הסביבה, הלכות מעין אלה מצויות לרוב ברחבי הספרות התלמודית וההלכתית, ומתוכן ניתן ללמוד כיצד השכילה החכמה היהודית לדורותיה להתמודד עם בעיות היסוד בתחום איכות הסביבה.

גישת המשפט הישראלי

המשפט הישראלי הינו שמרן מצד אחד משום שהוא מקיים הסדרים שמקורם היסטורי מאידך המשפט הישראלי הינו מאוד דינאמי וישנם פסיקות מסוימות המהוות תקדימים שמאמצים מאוחר יותר על ידי שיטות משפט אחרות.

כמו כן המשפט הישראלי מאוד מעשי ומסתגל והינו מושפע בכמה מערכות משפט .
בידי רשויות המנהל כנגד אלו המפרים את חוקי הסביבה. מאידך מצוי, המשפט המנהלי, המסייע בידי

אזרחים לתבוע את רשויות המנהל בגין מחדלים או פעולות שיש בהם כדי לפגוע בסביבה. מקומו של

המשפט הפרטי, ודיני הנזיקין בפרט, כמעט ונפקד. עובדה זו מעלה תמיהה שכן המשפט הנזיקי, ודיני

המטרדים בפרט, היוו את ראשיתו של המשפט הסביבתי המודרני, ונראה כי עדין עשוי להיות להם תפקיד

מרכזי במסגרת מאמץ משפטי להסדרת בעיות הסביבה.

בעוד שמטרתו העיקרית של הדין הפלילי הוא ליצור הרתעה, ומטרתו של המשפט המנהלי לתת

בידי התובעים סעד של צו אשר יסיר את הפגיעה, תפקידו העיקרי של המשפט הנזיקי הינו להשיב המצב

לקדמותו. תפקיד זה, אשר מכונה תכלית של צדק מתקן, אינו בלעדי לדיני הנזיקין. אולם, בניגוד ליתר

מערכות הדינים, צדק מתקן מהווה את ההצדקה העיקרית לקיומם של דיני הנזיקין. במסגרת תכלית זו

יכול להביא המשפט הנזיקי לידי כך שלא רק שמפגעים סביבתיים יוסרו אלא המצב יושב לקדמותו

מבחינת פיצוי הניזוקים על הנזקים שכבר נגרמו להם. כוחם זה של דיני הנזיקין נשען, כך נטען, על

יכולתם להביא "לתמחור" כלכלי נאות של נזקים באמצעות הסעד העיקרי שנוהג בדיני הנזיקין, הלא הוא

סעד הפיצוי.

תכליתם "המתקנת" של דיני הנזיקין מושגת באופן מסורתי, ובאופן מובחן מיתר הדינים,

באמצעות סעד של פיצויים המשולם לתובע. בעוד שבדין הפלילי, הקנס הינו בדרך כלל

סנקציה שמכוונת

להרתעה, ורק לעיתים מבטאת באופן מדויק את מידת הנזק, הרי שבדיני הנזיקין, אמור
הקנס לשקף את

מלוא ניזקו של התובע, שנגרם באשמת המזיק. הפיצוי אמור להחזיר את התובע למצב
שהיה בו בטרם

הפגיעה הסביבתית. מתן הפיצוי לתובע בסיומה של התביעה מעניק לתובע את התמריץ
ההולם להגשת

התביעה. באופן עקיף, הוא מהווה גם גורם הרתעה כנגד גרימת נזקים שאינם יעילים
מבחינה חברתית,

שכן המזיק נאלץ לשלם את מלוא שווי ההחצנות שלו.

לדיני הנזיקין מספר יתרונות, ומאפיינים ייחודיים שיש בהם תרומה משמעותית לקיומו של
משטר

אפקטיבי של אחריות סביבתית. כאמור, הפיצוי מעניק תמריץ לתובעים לתבוע את נזקם
מחד, ומאידך

מהווה גורם אפשרי בתיקון נזקים סביבתיים ובהפנמת ההחצנות של מי שגרמו לנזק
הסביבתי. בעוד

שהפעלת המשפט הפלילי על ידי הרגולטור הסביבתי, נושאת בחובה "עלויות קבועות"
גבוהות, ומטילה

נטל כלכלי כבד על אוצר המדינה, דואג המשפט הנזיקי לפזר את עלויות האכיפה בין
אזרחים שיש להם

עניין בדבר. באופן תיאורטי, עלויות האכיפה מושבות לתובע שצדק בתביעתו על ידי
הנתבע, ובכך מוטל

נטל האכיפה על מי שגרם להפרה הסביבתית ולא על הציבור הרחב. באופן כזה רמת האכיפה אינה תלויה

במשאבים הזמינים לממשל לצורך אכיפה ואינה תלויה בשיקולים הפוליטיים המעדיפים אכיפה בתחום

אחד ולא בתחום אחר.

נזק אקולוגי מוגדר במחקר זה כ"נזק שנגרם לסביבה שמשמשת נכס או משאב ציבורי, להבדיל

ממשאבי סביבה הנמצאים בבעלות של גורם פרטי מסוים.

החוק למניעת מפגעים סביבתיים

אזרחיות (התשנ"ב-1992) להלן: "חוק מניעת מפגעים סביבתיים לעומת זאת, עשוי, בפרשנות הולמת לשמש כלי מתאים יותר להכרה בנזקים אקולוגיים, אולם לאור מיעוט הפסיקה שניתנה לפיו, קשה

לקבוע כי אכן הוא משמש לייעוד זה. את מיעוט השימוש בחוק למניעת מפגעים סביבתיים ניתן אולי להסביר בעובדה שהחוק אינו מקנה פיצוי לתובע אלא סעד של צו בלבד.

פסיקות-

ביום 17.2016 ניתן פסק דין בת"פ 62342-12-14 מדינת ישראל נגד אמץ בר אגודה שיתופית חקלאית.

כתב האישום הוגש על ידי המשרד להגנת הסביבה נגד האגודה השיתופית, מנהל העסק ויו"ר ההנהלה של האגודה בגין עבירות ביצוע זיהום מים, לכלוך רשות הרבים, הפרת אחריות נושא משורה, הפעלת בריכת אגירה ללא איטום והפעלת מרכז מזון ללא רישיון עסק.

בית המשפט גזר על הנאשמים קנס בשווי של 3000,000 ש"ח והתחייבות כספיות על סך כולל של 350,000 ש"ח, בנוסף ניתן צו שיפוטי המורה לחברה למלא את דרישות

המשרד להגנת הסביבה, בין היתר ניקיון האזור ומניעת גלישה על גבי קרקע חשופה והסדרת רישיון עסק תוך שנה ממתן גזר הדין.

מצוין כי יו"ר ההנהלה שהורשע פעל בהתנדבות באגודה והושת עליו קנס גבוהה בסך 25,000 ש"ח והתחייבות בסך 50,000 ש"ח להימנע מביצוע העבירות בהן הורשע לכן מדובר בגזר דין שעולה בקנה אחד עם מגמת החמרה בענישה של נושאי משרה שנמנעו מהשקעת כספים למניעת עבירות סביבתיות.

ביום 6.10.2015 הרשיע בית המשפט השלום בחיפה בת"פ 42287-08-13 מדינת ישראל נגד בתי זיקוק לנפט בע"מ .

בז"ן ונושאי משרה בכירים בחברה בעבירות של זיהום מים והזרמת שפכים לים בשני אירועים שונים שאירעו בין השנים 2010-2011. בכתב האישום נטען שבז"ן הזרימה לנחל הקישון שפכים מזוהמים עקב תקלה במכלי האגירה למי גשמים מה הוביל לזיהום חמור של הנחל ושל הים התיכון.

בית המשפט קיבל את הסדר הטיעון עליו חתמו הצדדים והטיל על החברה קנס בשווי של 732,500 ש"ח וחתימה על התחייבות כספית בסך 1.4 מליון ש"ח להימנע מלעבור על אחת מהעבירות בהן הורשעה למשך שנתיים, יתר הנאשמים חתמו על התחייבות כספית בסך 15,000-20,000 ש"ח להימנע מלחזור על העבירות נשוא כתב האישום.

ההבדל בין גישת המשפט העברי לגישת המשפט

הישראלי

בגישת המשפט העברי דנים במקראות הישנות שאיתן באנו שאומרות שאסור לפגוע בסביבה אלא צריך לטפל בה כי זה מה שנתנו לנו ואנחנו צריכים לשמרה ובמשפט העברי קיימים המון ציווים ואמירות על כך בתורה, במקרא אצל הרמב"ן, הרמב"ם והרבה מקורות נוספים שנותנים לנו פקודות לשמור על הסביבה .

קיימים כל מני חוקים לכל אדם וגם לאנשי הצבא באותה תקופה איך להתנהג ומה לעשות כדי לשמור על הסביבה שלהם בכך היו מחליטים מה לעשות בתקופות הקדומות ואיך להתנהל על מנת לשמור על הסביבה , לעומת זאת בגישת המשפט הישראלי כאשר

קיימת פגיעה בסביבה, מחובתנו להביא לתיקונה ולהחזרתה כפי שהייתה כיוון שמצוינים חוקים שנקבעו שעל פיהם צריך להתנהל, במידה וקיימת הפרת חוק ישנם גזירות דין שלרוב מדובר בכספים והתחייבות לכספים מוכפלים יותר במידה וחוזרים שוב על הפרת חוקים אלו.

בכך יש הבדל גדול בין גישת המשפט העברי לגישת המשפט הישראלי שבגישת המשפט העברי מדברים על הנהלים הקדומים שבהם התנהלו וקיום חוקקו חוקים מפורטים עם סעיפים שכולם צריכים להכיר בהם ולהתנהל על פיהם עם עונשים שונים לכל גישה.

ביבליוגרפיה-

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%A9%D7%A8%D7%93%D7%9C%D7%94%D7%92%D7%A0%D7%AA%D7%94%D7%A1%D7%91%D7%99%D7%91%D7%94>

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=17805>

<http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=44>

<http://www.humanrights.org.il/main.asp?MainCategoryID=15&CategoryLevel02ID=174>